

Лариса Володимирівна ГЕРАСИМЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри економічної безпеки
Національної академії внутрішніх справ, Київ, Україна

КОРУПЦІЯ: СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ

Визначальною характеристикою XXI століття є корупція. У різних політичних системах вона відрізняється за рівнем та особливостями прояву, що залежить від того, наскільки правлячі еліти прагнуть скористатися владою на службу загальним інтересам суспільства чи просто збагачують себе, своїх друзів і членів своїх сімей.

Корупція провокує деструктивні процеси у різних сферах суспільного життя. В економіці вона забирає ресурси від їх найбільш продуктивного використання, діючи як регресивний податок, що підтримує спосіб життя еліт коштом всіх інших. Найкращих і найталановитіших корупція спонукає витратити свій час на ігри з системою, а не на інновації чи створення нового багатства. З політичного погляду корупція підриває легітимність політичних систем, даючи елітам альтернативні до справжнього демократичного вибору способи утримання влади. Коли люди сприймають авторитарні уряди як ефективніші, ніж корумповані демократичні, то це шкодить перспективам демократії.

Зважаючи на те, що демократичні перетворення, що нині відбуваються в Українській державі, супроводжуються складними процесами реформування політичних, економічних і правових відносин. Однією з найважливіших складових цього вкрай непростого процесу є запобігання та протидія корупції. На законодавчому рівні «корупція» визначена як використання особою (суб'єктом корупційного правопорушення) наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або, відповідно, обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди зазначеній особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей. Але недостатньо лише визначити поняття «корупції», важливим є розроблення та реалізація дієвих заходів її протидії, адже корупція гальмує еволюцію правової системи, унеможлиблюючи наближення України до передових світових показників рівня життя.

Відсутність дієвих важелів боротьби з корупцією, поширення корупціогенних ризиків практично на всі сфери суспільного життя, лояльне ставлення частини громадян до вказаного явища призвели до того, що корупційна діяльність на всіх щаблях вла-

ди паралізувала проведення реформ, визначених керівництвом держави як пріоритет розвитку. Сучасному стану державного управління притаманна корупційна спрямованість поведінки суб'єктів, за якої суб'єкти правовідносин учиняють порушення закону не для того, щоб учинити правопорушення, а для того, щоб «...домогтися виконання щодо нього вимог чинного законодавства та службових обов'язків державних службовців» [1, с. 55].

Глобалізаційна спрямованість національної політики призводить до уніфікації окремих нормативно-правових актів та обмежень власної правової сфери, але за твердженням фахівців Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України, у разі, коли стратегія держави, яка здійснює ринкові перетворення, починає сприйматися як загроза економічній безпеці суб'єктів мікрорівня – підприємств і населення, втрачається зацікавленість останніх у забезпеченні стабільного економіко-правового середовища, а відтак, взаємовідносини між державою, підприємствами й населенням втрачають спільний базис, і їхні стратегії входять в антагоністичну суперечність, що призводить до формування таких загроз, як тінізація, криміналізація та поширення корупції [1, с. 92].

Ще однією характерною рисою економіко-політичних процесів у сучасному українському суспільстві є «організаційний вакуум», тобто часткове усунення держави від стратегічного управління економічною сферою, що змушує бізнес, зокрема приватні фінансові інституції, «зрощуватись» із владою. Такий процес породжує поширення тіньових, корупційно-кримінальних псевдоринкових відносин та різних форм «захоплення держави», тобто встановлення бізнесовими структурами на вищих рівнях влади тіньового контролю за прийняттям рішень на користь свого бізнесу, а також «захоплення бізнесу», тобто набуття представниками органів влади різних рівнів тіньового контролю над бізнесом з метою отримання колективної або індивідуальної ренти (неправомірної вигоди, «відкату» чи іншої форми участі в прибутках) [1, с. 270].

Незважаючи на це за останні роки, як і протягом усього періоду незалежності нашої держави принципів змін у питанні боротьби з корупцією немає. Втілення державної антикорупційної політики є неефективним, в реальності існує лише видимість боротьби з корупцією підтвердженням чого є несуттєва кількість чиновників, покараних за корупційні діяння.

Список бібліографічних посилань

1. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія. Київ: НІСД, 2009. 301 с.

Одержано 17.02.2017